

Uusi monografia metsäsuomalaisista

EERO SAPPINEN: *Värmlannin metsäsuomalaiset. Asutushistoriasta, agraarista kulttuurista ja muutoksesta*. Tutkimus 4. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2019. 354 sivua.

Siirtolaisina toiseen maahan muuttaneiden ihmisten ja ryhmien tutkimus on kulttuurin, kielen ja myös historian tutkimuksessa kiintoisa osa-alue. Kulttuurintutkimuksessa se tarjoaa mahdollisuuden tutkia lähtömaan kulttuuripiirteiden säilymistä, häviämistä ja sekoittumista omaksutuihin tulomaan kulttuuripiirteisiin sekä näihin vaikuttaneisiin mekanismeihin. Se antaa myös vastauksia, esimerkiksi ajoituksia, lähtömaan kulttuurin ja sen muuttumisen kysymyksiin.

1500-luvun lopulle ja 1600-luvulle ajoittunut suomalaisten, erityisesti savolaisten, siirtolaisuus Ruotsiin ja Norjaan sai aikaan laajoille alueille levinneen suomalaisasutuksen. Näistä siirtolaisista on alettu käyttää nimitystä *metsäsuomalaiset* (ruotsiksi *skogsfinnar*, norjaksi *skogfinner*), heidän asuttamiaan alueita on sanottu *suomalaismetsiksi* (*finnskogar*, *finnskoger*), myös termit *finnmark* ja *finnbygd* ovat olleet käytössä. Tieteellisessä kirjallisuudessa on käytetty yleisesti nimitystä *Keski-Skandinavian suomalaiset*.

Suomessa ei pitkään oltu yleisesti tietoisia tällaisen suomalaisasutuksen olemassaolosta. Todennäköisesti ensimmäinen akateemiselta pohjalta metsäsuomalaiset noteerannut henkilö oli H. G. Porthan (1739–1804), mutta varsinaisesti heidät nosti lähtömaassaan näkyvästi esille C. A. Gottlund (1796–1875). Porthan ei ollut käynyt paikalla tutustumassa tilanteeseen, mutta Gottlund lähti Taalainmaalle ja Värmlantiin ja julkaisi myöhemmin matkapäiväkirjansa, joista tuli metsäsuomalaistutkimuksen tärkeä lähde. Havaittuaan metsäsuomalaisten oloissa puutteita Gottlund omaksui roolin heidän puolustajanaan ja esitaistelijanaan, pyrki parantamaan heidän olojaan ja yhteiskunnallista asemaansa sekä levittämään tietoa heistä lähtömaassaan. Hänen ansionsa ovat niin suuret, että häntä pidetään huomattavana merkkihenkilönä metsäsuomalaisten jälkeläisten keskuudessa Ruotsissa ja Norjassa.

Suomessa itsenäistymisen jälkeen vallinnut vahva kansallistunne sai ns. kansalliset tieteet kukoistamaan. Kielen, kansankulttuurin ja -runouden tutkijat keräsivät aineistoja ja kirjoittivat tutkimuksia suomalaisten omaleimaisesta kansallisesta kulttuurista. Erityisesti 1920- ja 1930-luvulla tutkimus kiinnostui myös ulkomailla olevista suomalaisyhteisöistä, ja metsäsuomalaistenkin pariin tehtiin lukuisia aineistonkeruumatkoja. Toisen maailmansodan jälkeen metsäsuomalaisiin kohdistuva tieteellinen aktiivisuus on Suomessa ollut huomattavasti vähäisempää. Sen sijaan Ruotsissa ja Norjassa heihin kohdistuva tutkimus on viime vuosikymmeninä vilkastunut.

Dosentti Eero Sappinen on tarttunut aiheeseen ja laatinut laajuudeltaan kunnioitettavan yleisesityksen, joka alaotsikkonsa mukaisesti painottuu erityisesti asutushistoriaan, agraarikulttuuriin ja muutokseen. Turun yliopiston kansatieteen professorina 1962–1986 toiminut virolaissyntyinen Ilmar Talve keräsi Ruotsin-vuosinaan 1945–1959 laajan metsäsuomalaisaineiston sekä kenttätöissä suomalaismetsissä että lukuisissa arkistoissa, erityisesti Ruotsissa mutta myös Norjassa ja Suomessa. Aineistonkeruun lisäksi Talve luetteloi monen ruotsalaisen koti-seutumuseon metsäsuomalaiskokoelmat sekä laati Värmlannin museon metsäsuomalaisnäytelyn, ja perehtyi sitäkin kautta heidän aineelliseen kulttuuriinsa. (Talve 1998, 264, 271–281.)

Myöhemminä vuosinaan Talve ei muiden töidensä ohella ehtinyt käyttää aineistoaan kuin pieneltä osin, erityisesti Kalevalaseuran vuosikirjaan 62 (1982), *Ulkosuomalaisia*, kirjoittamassaan artikkelissa Metsäsuomalaiset ja Suomen kansankulttuuri. Artikkelin on ilmestynyt myös ruotsiksi vuonna 1986 Sulo Huovisen toimittamassa kirjassa *Värmlandsfönnar*. Ruotsissa asuessaan Talve julkaisi aineistostaan kaksi artikkelia, 1953 ja 1955 (elinkeinoista ja rakennuksista). Aineistoa säilytetään Turun yliopiston kansatieteen oppiaineessa, ja Talve itse toivoi Sappisen ot-tavan aineiston käsiteltäväkseen.

Sappinen ei eksplisiittisesti määrittele kirjalleen kohderyhmää eikä tavoitteita, toteaa vain saatesanoissa saaneensa aineiston käyttöönsä ja kiinnostuneensa siitä ehkä savolaisten sukujuu-riensa vaikutuksesta. Rivien välistä luen motiiviksi – itsekin aikoinani professori Ilmar Talven johtamalla laitoksella työskennelleenä – Talvelta omaksutun suhtautumistavan, itsestään selvän tarpeen koota mahdollisimman paljon ja hyvää aineistoa sekä laatia sen pohjalta julkaisuja tie-toa tarvitsevien tutkijoiden ja asianharrastajien käyttöön. Siihen, mitä aukkoa tämä kirja täyttää ja kenelle siitä voisi olla hyötyä, Sappinen ei ota kantaa.

Kirjan primaarin lähdeaineiston ytimen muodostavat siis Talven kenttämatkojen aineisto (muistiinpanoja, piirroksia, kuvia) sekä hänen eri arkistoista kokoamansa tiedot metsäsuomalai-sista. Arkistoaineistoihin viitataan arkistojen omilla lyhenteillä, muistiinpanoihin lyhenteellä IT. Viitteistä päätellen arkistotiedot muodostavat aineiston sen osan, jota tekijä on käyttänyt eniten, viittauksia muistiinpanoihin on huomattavasti vähemmän. Talven aineiston ohella on käytetty suomalaisten tutkijoiden 1930-luvulla keräämiä aineistoja sekä tietysti runsaasti kirjallisuutta.

Johdannon alkuriveillä Sappinen määrittelee tutkimuskohteensa: ”Termillä metsäsuomalainen tarkoitetaan ihmisiä, jotka muuttivat lähinnä Savosta Keski-Skandinavian metsiin 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alkupuolella.” Tässä kohden tekijälle (tai toimittajalle) on sat-tunut pieni mutta kiusallinen virhe, joka saattaa olla tekstinkäsittelyn etsi-korjaa-toiminnon tuottama: metsäsuomalaista tarkoittava ruotsinkielinen sana *skogsfinne* kirjoitetaan kautta koko kirjan väärin: *skogfinne*. Sekaannuksen lähtökohta on varmaan norjankielinen, genetiiviton, ni-mitys *skogfinne*. Ruotsinkielisessä sanassa tuo genetiivin *s* kuitenkin on, ja luultavasti se esiintyy kirjassa useammin kuin norjankielinen muoto. Virhe on erityisesti lähdeluettelossa häiritsevän silmiinpistävä.

Metsäsuomalaisten asuma-alueet kerrotaan heti johdannon alussa ja asutushistoriallisessa katsauksessa kysymykseen syvennyttään perusteellisesti, niin että lukijalle selviää, missä kaik-kiällä heitä on asunut. Kun luku 2 alkaa: ”Metsäsuomalaisten kulttuuria ja sen muuttumista kuvattaessa on välttämätöntä perehtyä sekä Värmlannin ruotsalaisen kantaväestön että sinne pääosin Savosta muuttaneiden kulttuuriin ja historialliseen taustaan”, lukija miettii, käsitteleekö kirja todella vain Värmlannin metsäsuomalaisia. Ja tekstiä lukiessaan huomaa, että ei onneksi aivan yksinomaan. Ilmar Talven aineisto tosin on valtaosiltaan Värmlannista, mikä tietysti nä-kyy kirjassa, mutta laajojen lähdemateriaalien käytön erinomaisesti hallitseva Sappinen pitää monissa kohdin silmällä suomalaisalueita laajemminkin. Värmlanti on tietysti tärkeä metsä-suomalaisalue, ja Suomessa vakiintuikin tavaksi puhua Värmlannin suomalaisista synonyymi-na kaikille metsäsuomalaisille. Koska heitä kuitenkin asui useissa muissakin Ruotsin maakun-nissa ja myös Norjassa, akateemisessa kielenkäytössä on myöhemmin pyritty välttämään sitä. Edellä mainitsemani ilmainen Keski-Skandinavian suomalaiset onkin mielestäni hyvä nimi, sa-moin kuin metsäsuomalaiset joko ilman aluemäärittelyä tai sekä Ruotsin että Norjan mainiten. Tällaisen yleisesityksen otsikossa nimi *Värmlanti* on mielestäni ongelmallinen siksi, että se vah-vistaa vanhaa väärää luuloa metsäsuomalaisista vain värmlantilaisena ryhmänä. Kun tekstissä

melko selvästi käy ilmi, milloin siinä puhutaan Värmlannista, milloin suomalaismetsistä laajempänä kokonaisuutena, riittäisi Värmlannin maininta alaotsikkotasolla oikein hyvin. Mielestäni tämän kirjan nimi voisi olla yksinkertaisesti ”Metsäsuomalaiset”.

Kirjoittaja esittelee johdannossa metsäsuomalaisiin kohdistunutta tutkimusta ja muuta kirjoittelua ”valikoiden”, kuten hän itse ilmoittaa, alkuaikojen osalta varsin ansiokkaasti, mutta myöhempi tutkimus jää puutteellisesti käsitellyksi. Hän kirjoittaa, että ”Ruotsissa on tehty vain viisi väitöskirjaa” ja laskee niiden joukkoon myös Tuula Eskelandin Oslon yliopistossa tarkastetun norjankielisen, norjalaista paikannimistöä käsittelevän väitöskirjan. Tämänäyttypiset virheet, vaikka ovatkin pieniä, ovat mentaalisesti varsin ikäviä, koska Norja on monessa mielessä omaleimaista aluetta metsäsuomalaiskulttuurissa, ja siellä halutaan myös sellaisena tulla ulkopuolelta havaituksi. Kielentutkimusta ei katsauksessa oikeastaan noteerata lainkaan, ei liioin folkloristiikan ja uskontotieteen tutkimusta, vaikka ne ovat olleet alusta lähtien tieteellisen metsäsuomalaistutkimuksen keskeisiä osa-alueita, ja ovat edelleen. Myös tärkeä sukujen selvittäminen jää vähille maininnoille. Kirjan keskeinen aihepiiri on toki asutushistoria sekä agraarikulttuuri, mutta ne olisivat kyllä saaneet lisävalaisua edellä mainittujen aihepiirien tuloksista. Ruotsalaisista ja Ruotsissa vaikuttavista tutkijoista jäävät maininnatta muun muassa Jan-Erik Björk, Riitta Taipale, Torbjörn Söder ja Marja-Liisa Keinänen, norjalaisista esimerkiksi Jan Myrvold, Stein R. Mathiesen ja Torunn Sellberg. Eikä heihin sitten viitatakaan. Viime vuosikymmeninä Suomessa metsäsuomalaisiin perehtyneistä harvoista tutkijoista mainitaan vain Kari Tarkiainen ja Eija Lähteenmäki, mainitsematta jäävät ainakin Veikko Anttonen, Juha Pentikäinen, Risto Pulkkinen ja Paula Andersson.

Olisin kaivannut tähän yhteyteen tarkempaa katsausta siitä, ketkä suomalaiset tekivät ennen toista maailmansotaa tutkimus- ja keruumatkoja suomalaismetsiin ja milloin ja mihin aihepiireihin heidän keruunsa kohdistui. Sappinen mainitsee katsauksessaan Sanakirjasäätiön kokoelmat ja niiden kerääjät Astrid Reponen, Maija Juvaksen, Helmi Helmisen, Tahvo Liljebladin sekä Martti ja Lyyli Rapolan (joka viimeksi mainittu muuten teki osan keruutoiminnastaan sukunimellä Kokkonen). Mainitsematta sen sijaan jää, että kansatieteilijöistä kenttätöitä suomalaismetsissä tekivät myös Albert Hämäläinen ja Kustaa Vilkkuna. Hämäläinen tutki aineellista kulttuuria, erityisesti rakennuksia, ja julkaisi niistä myöhemmin sekä ruotsiksi että suomeksi. Sappinen mainitsee Hämäläisen tutkimuksen perusteokseksi, mutta ei kiinnitä huomiota siihen, että se pohjautuu pitkälti tämän itse keräämään aineistoon. Myös Vilkkunan matkojen tuloksia löytyy kirjassa käytetyistä lähteistä.

Sanakirjasäätiön stipendiaatit Reponen, Juvas ja Helminen liikkuvat suomalaismetsissä ryhmänä kolmena kesänä 1931–33 ja keräsivät mittavan sanastokokoelman. Sappinen käyttää ilahduttavan paljon heidän aineistoaan ja ilmoittaa lähdeluettelossa sen sijoituspaikaksi Sanakirjasäätiön (SS) kokoelmat. Koska Sanakirjasäätiötä ei ole ollut olemassa vuoden 1976 jälkeen, olisi ollut informatiivista mainita, että sen kokoelmat kuuluvat nykyään Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) kokoelmiin. Reponen keräsi keskimmäisenä kenttätökesänä 1932 sanastotyönsä ohessa myös 130 esineen kokoelman Kansallismuseolle. Olen olettanut, että aloite esinekeruuseen on tullut Albert Hämäläiseltä, joka oli kolmikön mukana kesän 1931 retkellä. Hän valokuvasi tuolloin myös huomattavan määrän esineitä, ja juuri sitä esineistöä sisältyy Reponen Kansallismuseolle luovuttamaan kokoelmaan. Hän oli toiminut Seurasaaren ulkomuseon johtajana ja hänet oli juuri tuolloin nimitetty Helsingin yliopiston kansatieteen professoriksi. Hänen voi uskoa pitäneen tärkeänä, että Kansallismuseoonkin saadaan esineistöä suomalaismetsistä. (Metsänkylä 2015.) Useimmat mainituista tutkijoista ottivat keruutyönsä ohessa runsaasti

valokuvia, joita nykyään säilytetään Museoviraston kuvakokoelmissa. Vaikka Sanakirjasäätiön tutkijoiden tehtäviin kuului ensisijaisesti sanaston keruu, he kuvasivat myös kulttuurimaisemaa, rakennuksia, esineitä ja ihmisiä. Suomalaismetsissä aineistoa koonneista suomalaisista kielitieteilijöistä Sappinen mainitsee Lauri Kettusen mutta ei Pertti ja Helmi Virtarantaa.

Kirjan ilmeinen vahvuus on juuri asutushistorian ja nimenomaan aineellisen agraarikulttuurin vankka esittely. Lähteitä on käytetty tehokkaasti ja niiden anti on tiivistetty selkeäksi ja helppolukuiseksi esitykseksi. Kirjan lukijalle avautuu tuhti tietopaketti – sen luenut tietää paljon metsäsuomalaisista sekä heidän alkuperästään, siirtymisestään ja elämästään Ruotsissa ja Norjassa.

Kaskiviljelyn osuus suomalaisten muuttoliikkeelle osoitetaan yleisesti uskottua vähäisemmäksi. Keskusjohdon vaikutuskaan ei Sappisen mukaan ollut niin suuri kuin usein on annettu ymmärtää, tai ainakaan siitä ei ole erityisen tarkkoja tietoja.

Suomalaisasutuksen leviäminen Ruotsin eri osiin ja Norjaan on käsitelty kirjassa seikkaperäisesti. Tässä kohden ei todellakaan rajoituta vain Värmlantiin. Sappisella on myös historioitsijan koulutus, mikä näkyy erityisesti asutushistoriaa koskevassa luvussa. Vankka katsaus alkaa Savon esihistoriallisesta ja keskiaikaisesta asutuksesta, jonka tekijä rakentaa lähinnä Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilanderin ja Kauko Pirisen kirjoittaman Savon historian I osan (1988) pohjalta. Arkeologi olisi käyttänyt luultavasti myös eräitä uudempia artikkeleina julkaistuja paleoekologian ja arkeologian alaan kuuluvia tutkimuksia (mm. Grönlund, Simola, Taavitsainen, Orrman), jotka olisivat saattaneet antaa lisävalaisua sekä asutuksen että kaskikulttuurin osalta, mutta suuri kuva hahmottuu kyllä selkeästi.

Kaskiviljelyn ja peltoviljelyn esittelyjen välissä käydään läpi muut tärkeät elinkeinot, karjanhoito, metsästys ja kalastus, rakennuskulttuuriin kiinnitetään paljon huomiota asuinhuoneiden sisustusta myöten, ja myös ruokatalous saa varsin seikkaperäisen esittelyn. Jos jonkin kiinnostavan esimerkin poimisi, se voisi olla rakennuskulttuuriluvussa: parituvan tullessa asuinrakennusmuotona käyttöön Ruotsissa metsäsuomalaiset säilyttivät oman perinteisen savutupansa sen toisena huoneena. Siten heidän paritupansa poikkesivat ruotsalaisten parituvista. Samoin tehtiin yleisesti myös Suomessa. Näiden aineellisen kulttuurin aihepiirien jälkeen esitetään lyhyt katsaus taikuuteen ja uskomuksiin sekä verrataan niitä ruotsalaisten vastaaviin tapoihin.

Kirjassa näkyy kautta linjan tekijän äärimmäisen vankka suomalaisen ja erityisesti savolaisen kansankulttuurin tuntemus. Sen avulla hän piirtää selkeän kuvan myös metsäsuomalaiskulttuurin suomalaisista lähtökohdista: mitä on tuotu lähtömaasta mukana ja miten ruotsalaisia vaikutteita on vähitellen omaksuttu. Metsäsuomalaisten melko paljon tutkitusta kielestä toivoisi omaa katsausta tällaiseen teokseen, mutta Sappinen on rajannut sen esityksensä ulkopuolelle. Suomalaiset sukunimet saavat asutushistoriallisessa luvussa oman lyhyen katsauksensa; sen sijaan paikannimiin viitataan vain lyhyesti muissa yhteyksissä, esim. sanojen *kaski*, *aho* ja *raivio* esiintymiseen paikannimien osana. Nimistö on kuitenkin niin herkullinen osa-alue, että siitä näkisi mielellään enemmän myös tällaisessa metsäsuomalaisten yleiskatsauksessa.

Sappinen pureutuu syvälle metsäsuomalaisten asemaan ruotsalaisessa yhteiskunnassa, heidän kohtaamiinsa ennakkoluuloihin ja huonoon kohteluun, pitkään jatkuneeseen yleiseen vähättelyyn ja kielteiseen suhtautumiseen sekä vähittäiseen kielelliseen ja kulttuuriseen assimiloitumiseen.

Ydinalueillaan asutushistoriassa ja aineellisessa kulttuurissa Sappinen on vahva, perusteellinen ja systemaattinen tutkija, jonka tekstiä on ilo lukea. Hänellä on huomattavan laaja lukeisuus, hän on syvällä aiheessa ja lähteissään ja tuottaa niistä selkeää ja asiapitoista tekstiä.

Tyyli on silti monin paikoin myös elävää: lukijalle annetaan arkitodellisuuden makuinen kuva elämästä suomalaismetsissä. On miellyttävää lukea ”perinteistä” kansatieteellistä tekstiä, jossa ei konstailla teorioilla eikä erikoisilla kysymyksenasetteluilla. Faktat levitetään lukijan silmien eteen, ja hän voi ottaa siitä vastaan sen, mikä kiinnostaa. Olen varma, että jokainen metsäsuomalaisista kiinnostunut löytää tästä kirjasta vastauksia itseään askarruttaneisiin kysymyksiin. Selkeä sisällysluettelo auttaa käyttämään kirjaa käsikirjana ja etsimään tietoa.

Kirjan kuvitus on varsin vähäistä. Siinä mielessä se on selvästi ”vanhaa koulua”. Kun Mu-seoviraston kuvakokoelmissa on vuosisadan alkupuoliskon kenttätutkijoiden laaja valokuva-aineisto suomalaismetsistä, sitä käyttämällä olisi voinut illustroida käsiteltäviä aineellisen kulttuurin alueita hyvinkin monipuolisesti. Muutaman levinneisyyskartan oheen olisin kaivannut karttaa Skandinavian metsäsuomalaisasutuksesta. Sellaisen ovat esim. FINNSAM-järjestö ja Finnskogsmuseet laatineet vuonna 2014. Siitä käy yhdellä silmäyksellä ilmi, missä Ruotsin ja Norjan osissa suomalaisasutus sijaitsi.

Eero Sappinen on tutkijana yksinäinen puurtaja, ei tiimityöntekijä eikä tutkimustensa ongelmia kollegojensa kanssa pohtiva sosiaalinen tutkija. Hän ei ole työskentelynsä aikana pitänyt yhteyttä alan muihin tutkijoihin tai metsäsuomalaispiireihin yleensä, ei ole osallistunut heidän seminaareihinsa ja muihin tapaamisiinsa. Itse kullakin on tietysti oma työskentelytapansa, se on ymmärrettävää ja hyväksyttävää. Mutta kirjasta näkyy, että kirjoittaja ei ole selvillä siitä, mistä skandinaavisten metsäsuomalaisutkijoiden piireissä puhutaan, mitkä asiat ovat pinnalla. Esimerkiksi edellä mainittu *Värmlanti*-sanan korostaminen kirjan nimeä myöten kertoo tästä.

Yleistynyt sukututkimusharrastus Ruotsissa ja Norjassa on johtanut siihen, että lukematomat ihmiset ovat löytäneet itselleen metsäsuomalaisia juuria. Metsäsuomalaisjärjestöjä ja -yhdistyksiä on perustettu, aiheeseen erikoistuneita museoita on kummassakin maassa. Ammattitutkijoiden ohella lukuisat harrastajat tutkivat metsäsuomalaisten menneisyyttä, usein paikallistasolla.

Eero Sappinen ansaitsee kiitoksen tekemästään suuresta työstä. Hän on saanut työnsä rahoitusta kuudelta eri säätiöltä tai rahastolta, mikä on arvokas asia, samoin kuin se, että Siirtolaisuusinstituutti on ottanut kirjan julkaisusarjaansa. On hienoa, että tällainen teos on suomeksi olemassa. Kirjasta saa niin paljon tietoa metsäsuomalaisista yleensä, heidän taustastaan, saapumisestaan Ruotsiin ja levittäytymisestään eri alueille sekä myöhemmistä vaiheistaan, että se todella toimii yleisteoksena metsäsuomalaisten elämästä ja kulttuurista. Toivon sen löytävän tiensä sekä akateemisten tutkijoiden että metsäsuomalaisista kiinnostuneiden kansalaisten luettavaksi. Kun itse tein 2012–14 Kansallismuseoon näyttelyä metsäsuomalaisista, Sappisen työ aiheen parissa oli tiedossa ja kirjaa odotettiin. Emme saaneet sitä siihen tarpeeseen, mutta nyt se on olemassa. Metsäsuomalaiskirjallisuus on saanut tärkeän lisän.

Käsitykseni mukaan suurin ja kiinnostunein lukijakunta tälle kirjalle löytyisi kuitenkin Ruotsista ja Norjasta, missä kiinnostus metsäsuomalaisia kohtaan on huomattavasti suurempaa kuin meillä. Lähtömaassa he ovat kaukaista menneisyyttä, tulomaissaan sen sijaan nykyhetkessä vaalittua omaa historiaa, lukuisten esi-isänsä historiasta kiinnostuneiden metsäsuomalaisten jälkeläisten keskuudessa. Suurin osa siitä lukijakunnasta ei osaa suomea, eivät myöskään kaikki akateemiset tutkijat. Heitä tämä kirja ei toistaiseksi tavoita. Siksi sen kääntäminen ruotsiksi, mielellään havaitut pienet virheet korjaten, olisi kiireellinen ja tärkeä tehtävä.

ANTTI METSÄNKYLÄ

antmet@outlook.com

Lähteet

- METSÄNKYLÄ, ANTTI (toim.) 2015: *Finnskogar – Metsäsuomalaiset*. Suomen kansallismuseon näyttely- ja kokoelmajulkaisuja 5. Suomen kansallismuseo, Helsinki.
- TALVE, ILMAR 1998: *Kutsumatu külaline, Autobiograafia II*. Ilmamaa, Tartto.